

*Kolláth György **Megszállók és megszállottak***

Leégett a női kézilabda válogatott. Üzent az új szakszövetségi elnök, Dr. Kocsis Máté a meghasonlott szövetségi kapitánynak imígyen: Németh András sportszerű ember, sportszerű volna lemondania. Az, hogy a kudarcért az elnöknek is - szintúgy a fair play szellemében - viselnie kéne a felelősséget: a honi politikai úzus szerint szóba sem kerül. Így megy ez a kvótahiányos sportvezetés számos csúcsán; hogy a MOB abszurd justizmordját már ne is részletezzük (3 éve nem képesek, ill. nem hajlandók jogi szarvashibát orvosolni, e helyett minden(ki)t kiradíroznának, aki-ami hibát nálunk felró).

Ott, ahol elvben demokratikus, autonóm, nyitott, alulról építkező, önszervező, társadalmi vagy piaci alapú sportpiramisnak kellene lennie; felülvezérelt, átláthatatlanul pénzelt, eseti háttéralkuknak kiszolgáltatott, kézi vezérléssel irányított, megtört és kussoltatott, frusztrált sportmenek testületeit látni. A semmiből jönnek rájuk delegált „nagyemberek”: íme, a honi testkultúra ma; test még csak volna, kultúra nincsen. Megszállók és mindkét értelemben megszállottak bizarr meccse ez: ritkán win-win szituáció, így a nemes felek végeredményében nem is nagyon tehetnek szemrehányást egymásnak. Mi pedig, sportbarátok mindezt fejcsóválva, majd fogcsikorgatva nézhetjük. Szóltunk!?

Napi botránykrónika egy-egy mindenre ráérő politikus újabb térfoglalása, körüludvarlása, ill. vágyainak megszellőztetése. Ha más nincs, hát a sport-közeg is jó neki erre. A publikum hümmög, hörög kicsit, aztán beletörődik: a téma újból, szordínóban sportbeli kudarc esetén jön elő. Változás, korrekció, visszatérés normálisba, belátás még sincs; kimagyarázásként megteszi, hogy hát istenem, van úgy, hogy nem a jobbik győz. Van még idő, esély a nagy megméretésig. Mindig van.

Az, hogy nincs vákuum, feladni, veszni hagyni nem szabad meghódítható területet, illetve alig van mértéktartás még a nonszensz bevállalások terén is, kicsit általános, itthon pedig döntő politikai sajátosság. Honi specialitás ellenben a dolgokért való érdemi felelősség teljes hiánya. Ki ne vállalna el bármit, ha személy szerint neki ezzel megbukni és megszégyenülni nem lehet? A legfőbb vezérkarnál kéne és lehetne gyökeresen változtatni ezen: ámde, elnézve a felcsúti díszpáholy stábját és ülésrendjét, erre nézve egyelőre semmi esély.

Nézzük inkább ugyanazt a sport szervei oldaláról. Azok vajon miként és miért mennek bele ebbe? Igaz, bár túl egyszerű magyarázat volna: pénzért teszik. Bizony, sokan megnyalják azt a kezet, amelyik enni ad, még ha néha kokit és sallert is osztogat. Ott ahol milliárdokkal dobálóznak, illik alázatosnak, szófogadónak lenni. Ez minden? Talán nem. A miért válaszához hozzáadnám azt a külső és belső légkört, is, amely a sportágak zömét körülveszi, meghatározza, torzítja. Több évtizednyi sportjogi tapasztalat mondatja ezt velem. Minthogy az öltözők, a küzdőterek, a klubházak és a lelátók világa cseppet sem demokratikus, nem az a sportszervezetek működési rendje sem. Aki hozza vagy csak ígéri a választáskor a bónét, bármit megtehet; aztán vagy úgy lesz, vagy nem. Teljhatalmat kér és kap a legtöbb góré, így nincs kontroll felette

sem bent, sem kint. A szabályokat, a jogot sokan buta bürokratizmusnak tekintik, nemigen akarnak azok koordinátái közt tevékenykedni. A sportbeli csúcsvezetés rendszerint egész embert kíván, ám erre hajlandósága, ideje és ereje az álláshalmozó potentátnak nincsen. Bele is lehet unni hamar a sok piszlicsáré munkába; néhol nyelvismereti gondok is fékezik az igazán érdekes és kellemes külhoni jelenlétet, szereplést, tisztségviselést. Sokat számítana egy sportszervezet évtizedes hagyománya, becses előtörténete, élő kapcsolatrendje; ám sok friss, outsider főnök vele kezdődő új időszakításra tartana igényt.

Néhány konklúzió: pártpolitikusnak sportszervezetre való rárepül(tet)ése egyéni és csapathiba. Egyéni hiba a kóros nagyravágyás; utazni, díjat átadni, -venni, elnök úrnak szólíttatni jó, tehetség sem kell hozzá. Ennek smafu Hofi poénja: te már akkor is senki voltál, amikor valaki lettél. Csapathiba a befogadó, választó közeg tartásának hiánya, a klubok-klikkek harca, kölcsönös manipulálhatósága. Döntő súlyú személyi, sőt immár intézményesült hiba a „rendszergazda” közpénz-mecénás három sarokpontja: 1) Ő adja a pénzt, ezért beavatkozása, elvárása, PR-os magamutogatása vitán felül áll. 2) Bár szereti, ő sem ért(ékel)j a kellő mélységben a vágy(a) titokzatos tárgyát; de majd a bizalmi ember „úrrá lesz” a sportágon; pénz, hatalom, nexus van hozzá. 3) Szerinte anarchiát szülne a belső autonómia, erős kéz csak kívülről jöhet; nem más a sport sem, mint a közélet, a sportpolitika elsősorban politika, s csak utána szórakoz(tat)ás.

A fő játékmester faultnál nem teszi fel a kezét; kipontozódástól nem tart. Nála a fair play, a pízsi a gyengék mentsvára. Mindegy, hogy az ejtőernyőse ért-e az adott sportághoz; úgyse kell az elnöknek Quasimodót két vállra fektetni. A sporthoz bárki konyít, a lézengő potentátok adottak, ki kell őket is elégiteni, a testületek majd megjuhászodnak, csak kimaradni a jóból tűnik végzetes csapásnak. Megbukni lehetetlen; kis eredmények, kudarcok, kvóták, trendek, kilátások, jogi keretek vagy hibák nem sokat számítanak. A nagy cél, igazán csak az olimpia számít; a többi: aprójószág is trágyázik, s annak is örül majd valaki.

Slussz: sportunk és annak mai, közpénz-, és személyközpontú dirigálása modellezhetetlen hungarikum. Már nem az akkori viszonyokkal paralel direkt államszocialista vertikum, de még nem (s talán sokáig továbbra sem) a demokratikus jogállam nyitott társadalmának, egyik jelentős autonómiájának és piacgazdasági szereplőjének méltó reprezentánsa. Se hal, se hús; kétes és törékeny átmenet a nyugati és a keleti szisztéma félútján. Nem nyújtja egyik előnyös karakterét sem, de magán viseli a komphelyzet és a folytonos beavatkozás: etetés és lehalászás összes politikai hátrányát.

Attól tartok, (túl)erős bonmot zárja fejtegetéseimet; nem én találtam ki, egy dilettáns főnökről szól: pont olyan, mint egy pióca, az sem ismeri a vérképet; pusztán élösködik az áldozatán. Megszívja magát, jól van, nehéz eltávolítani.